

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Tomáše Langáška (soudce zpravodaj), soudce JUDr. Filipa Dienstbiera a soudkyně Mgr. Veroniky Baroňové v právní věci žalobce: **P. D.**, zastoupený JUDr. Vladimírem Ježkem, advokátem, sídlem Dvořákova 937/26, Ostrava, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, týkající se žaloby na ochranu před nezákonným zásahem žalovaného, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 25. února 2021 č. j. 9 A 35/2020 - 284,

t a k t o :

- I. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 25. února 2021 č. j. 9 A 35/2020 - 284 **se ruší** ve výroku III a věc **se** v rozsahu tohoto zrušení **vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.
- II. Ve zbývajících částech se kasační stížnost **zamítá**.
- III. Žalobce **nemá právo** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV. Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.
- V. Ustanovenému zástupci žalobce JUDr. Vladimíru Ježkovi, advokátovi, **se přiznává** odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů v řízení o kasační stížnosti ve výši **4 114 Kč**, která mu bude proplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Vymezení případu

[1] Žalobce se domáhal ochrany proti nezákonnému zásahu žalovaného, jenž spočíval v uchovávání genetické informace (alfanumerického profilu DNA žalobce) v Národní databázi DNA Kriminalistického ústavu Praha. Genetickou informaci získal žalovaný analýzou vzorku biologického materiálu žalobce odebraného dne 27. června 2007 tzv. bukalním stěrem sliznice ve věznici v Ostravě. Odběr proběhl i přes nesouhlas žalobce, který při něm byl poučen o možnosti překonání jeho odporu. Žalobce se původně obrátil na občanskoprávní soud. Nejvyšší soud však rozsudkem ze dne 17. ledna 2020 č. j. 30 Cdo 2003/2018 - 213 rozhodl, že soudy v občanském soudním řízení nejsou věcně příslušné k rozhodnutí o nároku žalobce, a proto věc postoupil Městskému soudu v Praze jako soudu rozhodujícímu ve věcech správního soudnictví.

[2] Městský soud rozsudkem označeným v návěti žalobu jako nedůvodnou zamítl. Zhodnotil, že policie v rozhodném období mohla provést odběr biologického materiálu u osob ve výkonu trestu odnětí svobody za spáchání úmyslného trestného činu na základě § 42e odst. 1 písm. e) zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění účinném v rozhodném období (dále jen „původní zákon o policii“), přičemž § 42e odst. 3 původního zákona o Policii dále opravňoval policistu (nejedná-li se o odběr krve či jiný obdobný úkon spojený se zásahem do tělesné integrity) překonat odpor osoby, již vzorek odebírá. Poučení o možnosti překonat odpor přitom dle městského soudu nelze považovat za „hrozbu násilí“, jak tvrdil žalobce, neboť se jednalo o zákonný postup. K oprávnění policie provést odběr biologického materiálu i s případným donucením dle uvedeného zákona odkázal městský soud rovněž na judikaturu Ústavního soudu. Obecné oprávnění policie zpracovávat osobní údaje shromážděné při plnění jejích úkolů v rozsahu nezbytně nutném pro plnění těchto úkolů potom obsahoval § 42d původního zákona o policii. Ohledně uchování profilu DNA žalobce městský soud dospěl k závěru, že vzhledem k vysoké hrozbě recidivy žalobce jde o zásah ospravedlnitelný a přiměřený, a to i s ohledem na cíl takového uchování, kterým je ochrana práv a svobod jiných. Městský soud proto s odkazem na judikaturu Nejvyššího správního soudu uzavřel, že uchovávání genetické informace alfanumerického profilu DNA žalobce, získané analýzou nedobrovolně odebraného vzorku biologického materiálu žalobce, nelze považovat za neoprávněný, nedůvodný nebo neproporcionální, tedy nezákonný zásah.

II. Kasační stížnost a průběh řízení o ní

[3] Žalobce (dále též „stěžovatel“) podal proti rozsudku městského soudu kasační stížnost. Namítal, že policie nebyla oprávněná provést odběr biologických vzorků podle § 42e odst. 1 písm. e) původního zákona o policii, neboť totožnost stěžovatele byla policii známá a k jeho identifikaci žádné další údaje než ty, které již měla k dispozici, nepotřebovala. Zároveň u stěžovatele v době odběru neexistovaly žádné indicie pro závěr, že by se v budoucnu dopouštěl násilné trestné činnosti, u níž by pro identifikaci pachatele mohly mít význam biologické stopy. Dále podle stěžovatele není úkolem policie tvorba databáze osobních údajů s předpokladem, že určitá osoba může v budoucnu spáchat či spáchá trestný čin, jehož případné šetření může být policii usnadněno. Úkolem policie dle jeho názoru především odhalování (již spáchané) trestné činnosti a prevence trestné činnosti, přičemž tvoření databází představuje technickou pomůcku. Nebyl proto splněn obecný předpoklad postupu dle původního zákona o policii, jelikož policie postupem vůči

pokračování

stěžovateli neplnila své úkoly. Podle stěžovatele soud rovněž na danou situaci nesprávně aplikoval předpisy, které označil. Nakonec namítal, že ustanovenému zástupci má být přiznána odměna i za předchozí fáze řízení, tedy nejen za řízení po rozhodnutí Nejvyššího soudu o věcné příslušnosti.

[4] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že odběr biologického materiálu k získání profilu DNA byl proveden v souladu s právní úpravou pro účely budoucí identifikace v rámci zajišťování úkolů Policie České republiky. Rovněž následné uchování takto získaných osobních údajů je dle žalovaného v souladu s právními předpisy. Účelem získání těchto údajů pak byla budoucí identifikace osoby ve smyslu kriminalistickém. Tento institut neslouží ke zjištění totožnosti ke konkrétnímu okamžiku, nýbrž ke sběru vymezeného okruhu údajů za účelem budoucího ztotožnění. Databáze DNA je dle žalovaného nezbytným kriminalistickým nástrojem vedoucím k objasňování trestných činů a odhalování jejich pachatelů. Co se týče toho, že u stěžovatele nic nesvědčilo o tom, že by se v budoucnu dopouštěl násilné trestné činnosti, žalovaný konstatoval, že zákonné limity zásahu do práv osob jsou v daném ohledu vymezeny zejm. kritériem subjektivní stránky trestné činnosti (úmyslně páchaná trestná činnost) a kritériem nezbytnosti pro plnění policejních úkolů, konkrétně bojem s trestnou činností. U stěžovatele je zásadní rovněž recidiva úmyslně spáchané trestné činnosti.

[5] Nejvyšší správní soud zaslal vyjádření žalovaného stěžovateli na vědomí.

III. Posouzení kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem

[6] Nejvyšší správní soud kasační stížnost posoudil a dospěl k závěru, že není důvodná.

[7] Podle § 42e odst. 1 písm. e) původního zákona o policii platilo, že *policista, který při plnění úkolů policie nemůže získat osobní údaje, umožňující budoucí identifikaci, jiným způsobem, je oprávněn u osob obviněných ze spáchání trestného činu, u osob ve výkonu trestu odnětí svobody za spáchání úmyslného trestného činu, u osob, jimž bylo uloženo ochranné léčení, nebo u osob nalezených, po nichž bylo vyhlášeno pátrání a které nemají způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu, odebírat biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení.*

[8] První námitka stěžovatele spočívá v tom, že policie měla k okamžiku odběru biologického materiálu už dostatečné množství osobních údajů, a tudíž žádné další osobní údaje nepotřebovala. K tomu je nutné uvést, že § 42e odst. 1 původního zákona o policii obsahoval v písm. a) až e) taxativní vymezení specifických osobních údajů, které slovy zákona „umožňují budoucí identifikaci“. Tímto osobním údajem jsou také biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení uvedené v písm. e) citovaného ustanovení. Osobními údaji umožňujícími budoucí identifikaci v tomto smyslu naopak nejsou údaje sloužící k prokázání totožnosti (jméno a příjmení, datum narození, trvalý, případně přechodný pobyt), které rozlišoval § 13 odst. 1 původního zákona o policii. Vzhledem k tomu není pro oprávnění policie odebrat biologický materiál stěžovatele relevantní, že měla k dispozici údaje k prokázání jeho totožnosti, jak namítá stěžovatel, neboť nenahrazují osobní údaje umožňující budoucí identifikaci. Stejně tak není relevantní, pokud měla policie k okamžiku odběru k dispozici fotografie tváře stěžovatele, jeho daktyloskopické otisky nebo informace o jeho zdravotním stavu. Biologický vzorek a z něj

získaný DNA profil je totiž kvalitativně jiným údajem umožňujícím budoucí identifikaci (nelze jej dalšími údaji zastoupit), který v době odběru policie ještě jiným způsobem nezískala.

[9] Podstatné pro zhodnocení oprávněnosti policie provést odběr je tedy to, zda byly splněny podmínky § 42e původního zákona o policii. Jak již bylo uvedeno výše, dané ustanovení na odběr biologického vzorku umožňujícího získání informace o genetickém vybavení pamatuje a policie vzorkem či genetickou informací stěžovatele v době odběru nedisponovala, resp. nezískala je jiným způsobem. Stěžovatel se zároveň v době odběru vzorku nacházel ve výkonu trestu odnětí svobody za spáchání úmyslného trestného činu. Nejvyšší správní soud tedy má za to, že policie byla oprávněna provést u stěžovatele odběr biologického vzorku, jak už ostatně konstatoval i městský soud. K výkladu § 42e odst. 1 původního zákona o policii a z něj vyplývajících oprávnění policie viz také usnesení Ústavního soudu ze dne 18. prosince 2008 sp. zn. I. ÚS 900/08, v němž dospěl Ústavní soud k závěru, že policie byla oprávněna odebrat daktyloskopické otisky a biologické vzorky u stěžovatele, který namítal, že policie již jeho identifikační údaje měla k dispozici z předloženého občanského průkazu. Ústavní soud zároveň výslovně rozlišil mezi údaji prokazujícími totožnost (obsaženými v občanském průkazu) a osobními údaji umožňujícími pozdější identifikaci (mj. daktyloskopické otisky a biologické vzorky), s tím, že údaje prokazující totožnost nelze nahradit osobní údaje umožňující budoucí identifikaci.

[10] S ohledem na výše uvedené hodnotí Nejvyšší správní soud první námitku stěžovatele jako nedůvodnou. Stejně tak nelze přisvědčit ani názoru stěžovatele, že ve vztahu k jím páchanému druhu trestné činnosti nemohly mít biologické stopy význam. Stěžovatel sice byl k okamžiku odběru biologického materiálu již dvanáctkrát odsouzen za téměř výhradně majetkovou trestnou činnost (s výjimkou jednoho případu padělání a pozměňování veřejné listiny), to však nevylučuje využití biologických stop při jeho případné budoucí identifikaci, jak se snaží argumentovat v kasační stížnosti (Nejvyšší správní soud vychází z výčtu trestných činů stěžovatele, který je uveden ve vyjádření žalovaného k žalobě, str. 11 až 13, resp. č. l. 273 až 274 soudního spisu, a který stěžovatel nerozporoval; mj. byl třikrát uznán vinným ze spáchání trestného činu krádeže vloupáním). Nejvyšší správní soud nepochybuje, že biologické stopy mají význam při identifikaci pachatelů majetkových trestných činů, kterých se dopouštěl i stěžovatel.

[11] Městský soud rovněž už dříve v rozsudku ze dne 10. září 2013 č. j. 10 A 30/2010 - 67, jehož odůvodnění Nejvyšší správní soud potvrdil jako „správné, úplné a výstižné“ v rozsudku ze dne 30. dubna 2014 č. j. 4 As 168/2013 - 40, uvedl, že relativně vyšší pravděpodobnost zanechání biologické stopy na místě činu v případě trestných činů ohrožujících život, zdraví nebo bezpečnost osob neznamená, že u trestných činů hospodářské povahy je význam biologických stop marginální. Nejvyšší správní soud uvedeným závěrům opět přisvědčuje a dodává, že je lze obdobně aplikovat i na majetkovou trestnou činnost.

[12] Dále stěžovatel namítá, že není úkolem policie tvorba databází osobních údajů (v tomto případě databáze DNA). K tomu Nejvyšší správní soud uvádí, že pokud jde o zpracování osobních údajů ve formě databází, to policie mohla činit ve smyslu § 42d původního zákona o policii v rozsahu nezbytném pro plnění svých úkolů, které obšírně

pokračování

vymezoval § 2 odst. 1 původního zákona o policii. Ustanovení § 42g původního zákona o policii dále specifikovalo podmínky a oprávnění policie ohledně zpracování osobních údajů při plnění úkolů v souvislosti s trestním řízením, tedy *při předcházení a odhalování trestné činnosti, zjišťování pachatelů trestných činů a konání vyšetřování o trestných činech*. Od 1. ledna 2009, kdy nabyl účinnosti zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (dále jen „zákon o policii“), upravuje toto další zpracování jeho § 79 odst. 1, dle něhož mohla policie zpracovávat osobní údaje včetně citlivých údajů, pokud to bylo nezbytné pro plnění jejich úkolů (ochrana bezpečnosti osob, majetku a veřejného pořádku, předcházení trestné činnosti, plnění úkolů podle trestního řádu a dalších úkolů na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti – viz § 2 zákona o policii). S účinností od 24. dubna 2019 potom obsahuje § 79 zákona o policii výslovný výčet účelů, pro které policie zpracovává osobní údaje: *předcházení, vyhledávání a odhalování trestné činnosti, stíhání trestných činů, zajišťování bezpečnosti České republiky nebo zajišťování veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti, včetně pátrání po osobách a věcech*.

[13] Původní zákon o policii a zákon o policii tak vždy pracovaly a pracují s tím, že policie provádí zpracování osobních údajů *při* nebo *pro* plnění stanovených úkolů, resp. pro stanovené účely. Dokonce i § 42e původního zákona o policii, na který stěžovatel v tomto kontextu odkazuje nepřesně, jelikož řešil toliko získání osobních údajů, a nikoliv jejich další zpracování, upravoval oprávnění policisty *při plnění úkolů policie*. Zpracování osobních údajů, a tím pádem i tvorba a vedení jejich databází (tedy i databáze DNA), tudíž nemusí být úkolem policie, aby tak policie mohla konat, neboť jde o činnost na úkoly policie navázanou, jinými slovy nejde o úkol policie sám o sobě. Zákonná úprava podle Nejvyššího správního soudu tuto okolnost zřetelně stanovovala a stanovuje a z ničeho nevyplývá, že tvorba databází osobních údajů musí být výslovně úkolem policie, aby ji mohla policie realizovat, což se snaží dovodit stěžovatel. Pokud tedy policie plní některý z úkolů stanovených jí zákonem a potřebuje za tím účelem zpracovávat osobní údaje, má k tomu zákonné oprávnění (a pochopitelně i s ním související povinnosti).

[14] Nejvyšší správní soud dále připomíná, že v obecnosti se k existenci databáze profilů DNA vyjádřil v již citovaném rozsudku č. j. 4 As 168/2013 - 40, bod 26, a to tak, že „si je vědom toho, že sběr, uchovávání a zpracování profilu DNA představuje zásah do práv osoby (srov. rozsudky Evropského soudu pro lidská práva ve věci S. a Marper proti Spojenému království č. 30562/04 a 30566/04), které se tento profil DNA týká, na druhou stranu zdůrazňuje, že tento zásah je ospravedlněn předcházejícím úmyslným a protiprávním jednáním této osoby, která si musí být vědoma, že za splnění příslušných podmínek proti ní může být vedeno trestní řízení a může ji být uložen trest a v souvislosti s tím bude vedena v Rejstříku trestů a v příslušných evidencích vedených Policií, tj. že musí nést negativní následky spojené se spácháním protiprávního jednání. Nejvyšší správní soud přitom poukazuje na to, že Národní databáze profilů DNA není veřejně přístupná, nehrozí proto, že by si někdo třetí, mimo orgány činné v trestním řízení, jejím prostřednictvím zjišťoval citlivé informace o subjektu údajů, resp. o pachatelích trestných činů, tj. není možná další dehonestace takové osoby na základě uchování jejího profilu v Národní databázi. Informace tam uvedené budou použity pouze v případě ověřování shody se stopami nalezenými na místě spáchání jiného trestného činu.“

[15] Uvedené potvrdil Nejvyšší správní soud i v rozsudku ze dne 24. října 2017 č. j. 8 As 134/2016 - 38, přičemž konstatuje, že nemá důvod se od daných závěrů odchýlit ani v nyní projednávané věci. Námitka stěžovatele spočívající v tom, že není úkolem policie tvorba databází osobních údajů, tudíž rovněž není důvodná. Nejvyšší správní soud na závěr pro úplnost dodává, že z výše uvedeného plyne, že neshledal nesprávnou ani aplikaci právních předpisů ze strany městského soudu.

[16] Co se týče přiznání odměny ustanoveného zástupce za fázi řízení do rozsudku Nejvyššího soudu č. j. 30 Cdo 2003/2018 - 213, tedy do postoupení věci správním soudům, Nejvyšší správní soud konstatuje, že řízení o kasační stížnosti je samostatným řízením, v němž Nejvyšší správní soud rozhoduje pouze o nákladech tohoto řízení (včetně odměny soudem ustanoveného zástupce). O nákladech předcházejících řízení rozhoduje v případě, že zrušil přezkoumávané rozhodnutí krajského soudu a rozhodl současně o odmítnutí návrhu, zastavení řízení, o postoupení věci či o zrušení přezkoumávaného aktu, souhrnně tedy v situacích, kdy se již věc nevrací do stadia řízení před krajským soudem [§ 110 odst. 3 věta druhá zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“)]. Toto ustanovení samozřejmě míří na řízení ve správním soudnictví, lze je však obdobně aplikovat i na zvláštní situaci, kdy řízení bylo zahájeno původně u soudů občanskoprávních. Jelikož se v nyní projednávané věci o žádný z výše uvedených případů nejedná, Nejvyššímu správnímu soudu nepřísluší o nákladech předcházejících řízení rozhodovat a rozhodl, jak bude uvedeno na závěr, pouze o nákladech, včetně odměny ustanoveného zástupce, řízení o kasační stížnosti.

[17] Rozhodnout o nákladech, včetně odměny ustanoveného zástupce, za předchozí řízení však měl v celém rozsahu městský soud. Zatímco nákladový výrok II vzhledem k výsledku řízení před městským soudem ob stojí (žalobce nebyl úspěšný), kasační stížnost je důvodná v části týkající se výroku III o odměně a nákladech ustanoveného zástupce. Městský soud totiž přiznal ustanovenému zástupci odměnu za úkon právní služby spočívající v převzetí a přípravě zastoupení, je-li klientovi zástupce nebo obhájce ustanoven soudcem, tedy za úkon, jenž byl učiněn ještě v řízení před občanskoprávními soudy, avšak nijak nezohlednil další úkony provedené ustanoveným zástupcem v dané fázi řízení, které jsou ze spisu patrné. Jelikož svůj postup městský soud nijak nevysvětlil, je jeho rozhodnutí v uvedeném rozsahu nesrozumitelné, a proto Nejvyšší správní soud výrok III napadeného rozsudku zrušil. Městský soud tedy s ohledem na § 140 odst. 2 zákona č. 99/1963, občanský soudní řád, a § 35 odst. 10 s. ř. s. rozhodne o odměně ustanoveného zástupce nejen za řízení před správními soudy, ale také za předcházející řízení před soudy občanskoprávními.

IV. Závěr a náklady řízení

[18] Nejvyšší správní soud tedy ze shora uvedených důvodů neshledal důvodnou kasační stížnost ve věci samé, pročez ji zamítl podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. Současně však Nejvyšší správní soud shledal důvodnou část kasační stížnosti směřující proti výroku III napadeného rozsudku, a proto v daném rozsahu rozsudek městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 věta první před středníkem s. ř. s.), v němž bude vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud rozhodl bez jednání podle § 109 odst. 2 s. ř. s.

pokračování

[19] O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 a 7 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalobce ve věci samé úspěch neměl, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Žalovaný sice měl ve věci samé plný úspěch, nevznikly mu však náklady nad rámec běžné úřední činnosti, pročež se mu náhrada nákladů řízení nepřiznává.

[20] Žalobci byl usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31. října 2007 č. j. 1 Co 257/2007 - 13 ustanoven zástupcem advokát. Hotové výdaje a odměnu za zastupování v takovém případě platí stát (§ 35 odst. 10 věta první za středníkem s. ř. s.). Ustanovenému zástupci stěžovatele Nejvyšší správní soud přiznal odměnu za jeden úkon právní služby spočívající v sepisu a podání kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)], za něž mu náleží odměna ve výši 3 100 Kč [§ 7 bod 5 aplikovaný na základě § 9 odst. 4 písm. d) advokátního tarifu] a 300 Kč jako paušální náhrada hotových výdajů (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu), celkem tedy 3 400 Kč. Ustanovený zástupce žalobce je plátcem daně z přidané hodnoty, přiznaná odměna a náhrada hotových výdajů se proto navyšuje o 21 % čítajících částku této daně na konečných 4 114 Kč. K jejímu uhrazení byla stanovena přiměřená lhůta jednoho měsíce.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 9. června 2021

JUDr. Tomáš Langášek
předseda senátu